

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ในจังหวัดอุดรดิตถ์

GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM DEVELOPMENT REGARDING TO
TOURIST ATTRACTION MANAGEMENT IN UTTARADIT PROVINCE

พระครูวิธานประสิทธิ์

Phrakhru Warasartphradit

พระฐานกร กิตติธโร

Phra Thanakorn Khttutataro

ศักดิ์ดา หอมหวาน

Sukda Homhaun

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยวิทยบริการวัดหมอนไม้ จังหวัดอุดรดิตถ์

Dbachinnarat Sanga College Mahchulalongkornrajavidyala University Wat Mommai Academic, Uttaradit Province

E-mail : aphichat.9@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน และจัดทำข้อมูลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อเผยแพร่การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ โดยการประยุกต์ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) และระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS)

ผลการวิจัยพบว่า จากการสำรวจใน 9 อำเภอมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีจำนวนมากจำแนกเป็นอำเภอที่มีความสำคัญตามลำดับจากการประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของแต่ละอำเภอ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนดังนี้ 1. สำรวจแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ 2. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอลับแล 3. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอพิชัย 4. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอตรอน 5. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอน้ำปาด 6. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอท่าปลา 7. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอปากปลา 8. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอบ้านโคก และ 9. แหล่งท่องเที่ยวอำเภอทองแสนขัน ส่วนเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนได้แก่ 1) ทำบุญไหว้พระชมวัฒนธรรม 2) ดูการดำรงชีวิตตามวิถีชุมชนของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันตามภูมิศาสตร์แต่ละที่มีความแตกต่างกันออกไป การสอบถามนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์การท่องเที่ยวชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ กระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สร้างความประทับใจและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ส่วนการพัฒนา Web Map Services เพื่อเผยแพร่ข้อมูลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ การท่องเที่ยวชุมชนนั้น ๆ URL ของเว็บไซต์ คือ www.gi-cbt.buu.ac.th เว็บไซต์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนการแสดงผลหน้าเว็บ (Web Interface) และส่วนการเก็บ ข้อมูลหลังเว็บไซต์ (Database Backend) โครงสร้างของเว็บไซต์ ประกอบด้วย 5 เมนูหลัก ได้แก่ หน้า แรก แหล่งท่องเที่ยวชุมชน ค้นหาเส้นทาง ข้อมูลการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ทั้ง 9 อำเภอของจังหวัดอุดรดิตถ์

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ, ภูมิสารสนเทศศาสตร์, การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research are, to make database of Community tourist attraction and to survey Community tourist attraction information for geographic information management of tourist attraction in Uttaradit province in order to disseminate Community tourist attraction in Uttaradit province by applying System GIS. Geographic Information System GIS and Global Positioning: GPS.

The findings were as follows: The survey in a districts indicated that of Community tourist attraction prioritier in each district arranged from the possibility of Community tourist attraction development are as follows 1. Muang Uttaradit Community Tourist Attraction. 2. Lablue Community tourist Attraction 3. Phichai Community Tourist Attraction. 4. Tron Community Tourist Attraction. 5. Nam pade Community Tourist Attraction. 6. Thapla Community Tourist Attraction. 7. Taak the Community Tourist Attraction. 8. Baen hekok Community Tourist Attraction and 9. Thapla hekrk Community Tourist Attraction the main activities of tourist Attraction are 1. Offer offer arec pruy at the Budlie and wrth Community Culture 2. Watch Community people's ways of life iopchace experience by their geographical areas of live the management of to suit attraction is done by bakery promotion and stimulation making impression made good image of Community tourist attraction including improving tourist attraction and making good public relation for the development of Web Map Services to disseminate geographic information system in Uttaradit province for each Community tourist attraction the Web site URL is WWW.gi-cbt.buu.ac.th which divide into 2 main websites consist of Web interface and Database Backend the web site structures have 5 main menu i.e

Community tourist attraction in first page roads searching information in geographic information system for Community tourist attraction in 9 dissects of Uttaradit province.

Keywords: System Development, Geographic Information, Tourist Attraction Management

บทนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้มีการนำเงินตราเข้ามาใช้จ่ายในพื้นที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่บุคคลหลายกลุ่ม โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะส่งผลในด้านความเพลิดเพลิน การพักผ่อนและความรู้ความเข้าใจอันเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับชีวิต มีผลทำให้ชีวิตมีความสุขเพราะได้เรียนรู้และเข้าใจในความงามวัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์ในภูมิภาคต่าง ๆ (กมล รัตนวิระกุล, 2550)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเทคโนโลยีที่รู้จักกันมากสำหรับหน่วยงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ติดตามทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น บางครั้งการติดตามทรัพยากรบนโลกที่เกิดขึ้นใหม่ หรือนำมาใช้บริหารจัดการฐานข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในรูปแบบเชิงพื้นที่ตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ในรูปแบบสองมิติ และสามมิติ ในปัจจุบันระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) สามารถประยุกต์ใช้งานได้หลากหลาย อาทิ การวางแผนผังเมือง การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร การศึกษาและติดตามภัยพิบัติ และด้านการท่องเที่ยว GIS เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในระดับชุมชนและระดับภูมิภาค สามารถประยุกต์ GIS กับงานด้านการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ได้แก่ การจัดทำบัญชีรายชื่อสิ่งอำนวยความสะดวกทางนันทนาการ การจัดการท่องเที่ยวทางบก การประเมินผลกระทบของนักท่องเที่ยว ระบบการจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว และระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้วยการท่องเที่ยว ด้วยข้อจำกัดที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินเส้นทางที่สั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความจำเป็นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่ง GIS และการสำรวจระยะไกล (Remote Sensing : RS) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ GIS และ RS ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนและมองเห็นข้อมูลเส้นทางเชิงพื้นที่สำหรับใช้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ในระยะเวลาและระยะทางที่สั้นที่สุด (ณรงค์ พลธิรักษ์, 2556)

ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการท่องเที่ยว ทำให้การใช้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องด้วยคุณสมบัติของระบบ GIS ที่สามารถรวบรวมวิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ดี อ้างอิงถึงตำแหน่งที่มีอยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว เห็นได้ว่าระบบ GIS มีความสำคัญที่ทำให้ระบบการท่องเที่ยวเป็นไปได้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์ในการท่องเที่ยวได้ดังนี้ คือ สามารถระบุตำแหน่งการ

เดินทาง ค้นหาสถานที่ที่อยู่จริงอยู่บนพื้นผิวโลกได้แม่นยำและรวดเร็ว ช่วยวางแผนการเดินทาง และหาที่พัก ช่วยเป็นเข็มทิศในการเดินป่า แสดงข้อมูลแบบทันการณ์ การติดตามตัวก็สามารถบอกพิกัด ได้อย่างแม่นยำ เส้นทาง (Track) การจัดการภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ นำมาจัดการกับทรัพยากร ทางท่องเที่ยว รวมถึงเฝ้าระวัง การบำรุงรักษา การวิเคราะห์ในการหาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึง การแบ่งปันภาพการเดินทางผ่านด้วย Social Network เป็นต้น เพื่อการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับความเร็วและความสะดวกในการเดินทาง โดยหวังว่าจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนา ต่อยอดนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้เจริญเติบโตก่อให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต (ภาณุ ศิริรักษ์ และคณะ, 2562)

สำหรับจังหวัดอุดรธาตุนั้นเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเป็นเมืองที่แหล่งท่องเที่ยว อย่างหลากหลายอีกทั้งยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีตำนานมายาวนาน มีประเพณีที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด มีสถานที่ท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา และ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมายที่น่าสนใจ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เนื่องจากขาดการ พัฒนาและการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว ประกอบกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายไม่โดดเด่น จึงทำให้ จังหวัดอุดรธาตุนั้น เป็นเมืองปิดและไม่เป็นที่รู้จักมากเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ของจังหวัดอุดรธาตุนั้น การศึกษาสำรวจแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นหนึ่งวิธีการในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาให้เป็นที่รู้จักในอนาคต (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุดรธาตุนั้น, 2562)

ดังนั้นในการศึกษาการพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดอุดรธาตุนั้น คณะผู้วิจัยจึงมุ่งการพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำผลการ พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจเป็นแนวทางการ พัฒนาที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรธาตุนั้นให้เกิดความอย่งยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสำรวจข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรธาตุนั้น
2. เพื่อศึกษาพัฒนากระบวนภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด อุดรธาตุนั้น
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรธาตุนั้น
4. เพื่อศึกษาการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธาตุนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้หลักการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านพื้นที่ที่กำหนดให้มีพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 9 แห่ง ได้แก่ 1) อำเภอเมือง 2) อำเภอพิชัย 3) อำเภอลับแล 4) อำเภอพาคท่า 5) อำเภอบ้านโคก 6) อำเภอทองแสนขัน 7) อำเภอน้ำปาด 8) อำเภอตรอน และ 9) อำเภอท่าปลา

1.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา คือ 1) สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัด จำนวน 5 คน 2) ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9 แห่ง แห่งละ 1 คน จำนวน 9 คน 3) เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน แพร่ น่าน อุตรดิตถ์ จำนวน 3 คน และ 4) ประชาชนในพื้นที่ 9 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม 9 คน รวมกลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินการศึกษา มีทั้งหมด 26 รูป/คน

2. รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการเชื่อมโยงข้อมูลความคิดเห็น และกระบวนการจัดการด้านการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยมีวิธีการศึกษาใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) 2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ 3) การประชุมสัมมนาในเชิงวิชาการ (หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับสัมภาษณ์คณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น รูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยว กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับคุณค่าและการพัฒนาจิตใจ และการเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นต้น

3.2 แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด กระบวนการสื่อสารคุณค่าและแนวปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา

3.3 แบบสังเกต (Observation Form) เพื่อสังเกตการณ์เรียนรู้ พฤติกรรมการท่องเที่ยว และการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาตามหลักการทางพระพุทธศาสนาของนักท่องเที่ยว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตและการประชุมเชิงวิชาการ ผ่านกิจกรรมการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสังเกตและการใช้เทคนิคการถ่ายภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context content Analysis Technique) โดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบตารางและการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด กระบวนการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นการสื่อสารคุณค่าทางพุทธธรรมและวิถีการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจตามหลักการทางพระพุทธศาสนา เช่น การปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนา รวมทั้งการเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และหลักสุนทรียศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตและการปฏิบัติเพื่อความเจริญด้านจิตใจและปัญญา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยย่อย จำนวน 4 โครงการ และแผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สืบหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่าหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1.1) ด้านพื้นที่ มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว คือ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ปัจจุบันใช้การบอกปากต่อปากเป็นหลัก รองลงมาคือสื่อสารผ่านทางสื่อสังคม ออนไลน์ (Social Media) และได้รับการสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุดรดิตถ์ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานมีครบถ้วนแต่ก็ต้องการการปรับปรุงจากหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น และยังขาดในเรื่องของป้ายบอกทางที่ชัดเจน ถึงขยะ ป้ายประกาศคำเตือนต่าง ๆ อาจจะต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาถนนหนทางสะดวกสบายไม่ซับซ้อน และเข้าถึงได้ง่าย

1.2) ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมเสริมสำหรับไว้รองรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับการมาท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นการใช้อยู่อาศัยจากแหล่งอารยธรรมของท้องถิ่นในพื้นที่ท้องถิ่น

1.3) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการทะนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมจากภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงอยู่ในความรับผิดชอบของวัด และประชาชนในชุมชน ในการร่วมบริจาคเงินเพื่อทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนาในวัดต่าง ๆ ดังนั้น หากภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณที่มากขึ้นก็จะทำให้การทะนุบำรุงศิลปะทางพระพุทธศาสนามีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น สามารถผลักดันสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

1.4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ การจ้างงาน การส่งเสริมให้ชาวบ้านสามารถมาขายของเพื่อหารายได้เสริมได้ในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วม เรื่องการช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาด และการช่วยกันรักษาความปลอดภัยในท้องถิ่น แต่การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการดูแลของวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ต่อไปในอนาคตจะต้องมีการเสนอแนวทางให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากกว่านี้

1.5) ด้านการบริหารและการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุดรดิตถ์ ก่อให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ทำให้เศรษฐกิจท้องถิ่นดีขึ้น คนในชุมชนมีความสุข ช่วยลดปัญหาสังคมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ดี แต่ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น พบว่าแทบจะไม่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว การเติบโตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์เกิดขึ้นอย่างช้ามาก จึงทำให้ไม่มีการพัฒนาบุคลากร

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น เช่น เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น มีการจัดอบรมการให้ความรู้ การอนุรักษ์วัฒนธรรม อบรมภาษาอังกฤษ การรักษา และความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังไม่เห็นหน่วยงานไหนเข้ามาให้ความรู้หรือจัดกิจกรรมอบรมเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง อนึ่ง ภาครัฐควรเร่งพัฒนาส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้กับวัด ชุมชน และท้องถิ่นผู้รับผิดชอบ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุดรดิตถ์ในทุกทิศทาง เป็นแหล่งท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ตรงนี้ต่อไปอย่างเท่าเทียมกัน และศักยภาพด้านการอนุรักษ์ การรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่จะสามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใส่ใจและส่งเสริมการอนุรักษ์ ธรรมชาติ เพื่อให้คงความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนเอาไว้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่ทางผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่สนใจและต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า การพัฒนา “ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS” และ “Application” ถือเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดเป็นครั้งแรกในจังหวัดอุดรดิตถ์ นับเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการของคณะสงฆ์ และชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ครอบคลุมทั้ง 9 อำเภอ มีการนำองค์ความรู้ที่ได้ในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อยอดอย่างแพร่หลายในระดับจังหวัด โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของส่วนราชการในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาต่อยอดผลงานวิจัยให้ครบทุกแห่ง และควรมีการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การจัดทำป้าย QR CODE ติดไว้บริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ สินค้าที่ระลึกของชุมชน กิจกรรม เทศกาลประเพณี ในแต่ละช่วงเวลาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วในการท่องเที่ยว

การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเชิงบูรณาการของจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งทำการเผยแพร่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกมากขึ้น ที่สำคัญการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวด้วย GIS จึงเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิมและวิถีของชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมความงดงามของวัฒนธรรมพื้นถิ่นและวิถีชุมชนที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่อง กระทั่งพัฒนาเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับอาเซียนได้ในอนาคต

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า จังหวัดอุดรดิตถ์มีศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

3.1) ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม พบว่า วัดเก่าแก่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นให้สูงขึ้น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การให้ข้อมูลบริการเพื่อความสะดวก รวดเร็วของผู้ท่องเที่ยว รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวตามวัด และแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

3.2) ด้านศักยภาพของแต่ละพื้นที่ พบว่า มีความพร้อม มีความสะดวกในเรื่องสถานที่มีความสะอาด มีข้อมูลข่าวสาร บางแห่งที่มีหน่วยงานอย่างเข้มแข็งเข้มมาดูแล ประสานงานกันตลอดในเรื่องข้อมูล การอบรมเพื่อพัฒนาความทันสมัยในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือตามเว็บเพจ ที่สามารถเข้าถึงและรู้พิกัดได้ โดยใช้เวลาในการเดินทางถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งมีการเชื่อมโยงจุดบริการที่ท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเมื่อเปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละชุมชนแล้วก็มีมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลากร และงบประมาณที่ทางภาครัฐ

หน่วยงาน องค์กร ที่จะสนับสนุนมาให้ พร้อมกันนี้การสนับสนุนงบประมาณต้องทำอย่างต่อเนื่อง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ก็เช่นเดียวกัน

3.3) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ควรพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องมีการวางแผนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงตัวนักท่องเที่ยวได้ในทุกทิศทาง เช่น การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ผ่าน Social media ผ่าน Application Line Facebook หรือ Instagram รวมถึง การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในกลุ่มของ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ หรือหนังสือ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชน “นวัตวิถีเชิงพุทธ” สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในยุค Thailand 4.0 ที่มีผลผลักดันให้ทุกกลุ่มอาชีพสร้างสรรค์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคง และสามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

3.4 ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พบว่า การนำภูมิปัญญาเชิงพุทธบูรณาการมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความยั่งยืนของชุมชน และสร้างศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนด้วยพื้นฐานทางความเชื่อของมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติเป็นเหตุเป็นผลและมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงกับความเชื่อที่เหนือธรรมชาติและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผสมผสานรวมกันเป็นพื้นฐานสำคัญมากในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ศิลปะความงดงามของแต่ละวัด ความเป็นมา อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีนำทางเพื่อความสะดวก รวดเร็ว ภายใต้การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวระหว่าง ชุมชน และคณะสงฆ์

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ จึงเป็นการดำเนินการเพื่อศึกษาข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เริ่มจากชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ที่จะเป็นเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักวิจัย การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการให้บริการและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การทดลองนำเที่ยวในชุมชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างรายได้เสริมและการพึ่งพาตนเองของชุมชนต่อไป

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ ในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนส่วนมากจะวิธีการสร้างเครือข่ายคล้าย ๆ กัน คือ ให้คนในชุมชนสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับชุมชน

ของตนเองก่อนแล้วค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่น ชุมชนแต่ละแห่งให้ความสนใจ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวและกลุ่มอาชีพเพื่อการท่องเที่ยวเพราะทำให้สามารถผลิตสินค้าชุมชนออกสู่ตลาดได้ แต่ด้วยอุปสรรคในเรื่องของความรู้และงบประมาณ จึงทำให้งานพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวเป็นไปได้ช้า จึงต้องมีการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายที่เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิก เช่น การให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากร การอนุรักษ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกต้อง การพัฒนาความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการนำเทคโนโลยี Social Media ได้แก่ Application Line Facebook หรือ Instagram มาประยุกต์ใช้อย่างถูกวิธี และที่สำคัญที่สุดคือการนำหลักพุทธเชิงบริหาร เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายโดยดำเนินการให้เป็นไปตามหลัก “สารณียธรรม 6” ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายสัมฤทธิ์ผลอย่างยั่งยืน โดยการผลักดันหรือส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาดั้งเดิม และการสร้างตราสินค้าที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนที่จะทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนได้ นอกจากนี้หากสามารถวางแผนการตลาดที่สร้างกระแสจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หรือสินค้าชุมชน ผ่านทาง Social Media และการจัด Campaign หรือ Promotion พิเศษ เช่น การจัดถนนคนเดิน “นวัตกรรมวิถี” ก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่ม “SoLoMo” (So = Social, Lo= Location, Mo = Mobile) หรือ เทรนด์ตลาดออนไลน์ เพราะหากสามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาในชุมชนได้มาก ๆ จะส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายในพื้นที่มีความมั่นคงในอาชีพที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และสามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นให้เป็นที่ยอมรับอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุปคือ การพัฒนางานเครือข่ายด้านท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ชุมชน ประชาชน ในพื้นที่ หากทุกคนให้ความร่วมมือกันในการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวด้านงบประมาณ และนโยบายพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว เช่น การดึงดูดนักท่องเที่ยวมากระตุ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวสมัยใหม่จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มเครือข่ายสามารถพัฒนากลุ่มให้มีศักยภาพมากขึ้น และสามารถวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

จากการศึกษาถึงการพัฒนาระบบและศักยภาพภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ และได้นำผลที่ได้มาวิเคราะห์พิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดและทฤษฎี โดยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพทำหน้าที่การงาน บุคคลมักหา

โอกาสวันหยุดงานออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน จากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งเพื่อพักผ่อน คลายเครียด และมีโอกาสสัมผัสกับธรรมชาติวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้พบว่า แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สินค้าประจำถิ่น ตลอดจน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เช่น ภูเขา ป่าไม้ สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เหล่านี้ล้วนเป็น แรงจูงใจในการท่องเที่ยวของผู้คน การท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจการเดินทางของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิด ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการกระจายรายได้ของ ประชาชนการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับท้องถิ่น สร้างรายได้ให้คนในชุมชนนั้น ๆ อย่างมากมาย ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากการรายได้ของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวด้านสังคมและ วัฒนธรรม พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลในการเผยแพร่วัฒนธรรมจากท้องถิ่นสู่ท้องถิ่นวัฒนธรรมพื้นบ้าน ของแต่ละท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดจากชุมชนหนึ่งไปยังอีกชุมชนหนึ่งมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ดี โดยเฉพาะคนไทยกับคนต่างชาติ เช่น มีการส่งทูตทางวัฒนธรรมไปต่างถิ่นหรือต่างประเทศบอกถึง วัฒนธรรมไทยที่หลากหลายของคนในชาติไทยจนเป็นที่ประจักษ์และเกิดความประทับใจของคนต่างชาติ จึงเห็นได้ว่าชาวต่างชาติต่างชาติหลงใหลและชื่นชมในวัฒนธรรมไทยพากันหลั่งไหลมาท่องเที่ยวอย่าง มากมากมาย ทั้งนี้สังคมไทยเป็นส่วนหนึ่งในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างต่อเนื่อง ความเป็นกันเอง ด้วยอัธยาศัยไมตรีของคนไทยเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้ชาวต่างชาติหลงใหลมาแล้วก็ อยากที่จะมาอีก โดยอัตลักษณ์ของคนไทยที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรกับคนทั่วไป การท่องเที่ยวด้าน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้คน สนใจ เนื่องจากประเทศไทยมีธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ทะเล ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ในเชิงอนุรักษ์การ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติทำให้เกิดการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรทางธรรมชาติจากผู้คนในท้องถิ่น โดยช่วยกันดูแลรักษาธรรมชาติไม่ให้เสื่อมสลายและช่วยกันบำรุงรักษาทั้งสภาพป่าไม้ ภูเขา ท้องทะเล รักษาสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนให้สวยงามและมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งผลการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรันยา แสงลิ้มสุวรรณ (2553) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม อย่างไรก็ดี สถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศ ไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายในการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขึ้นตอนการพัฒนาการตลาด การเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์
จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีความสำคัญและจำเป็นมากในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยุค Thailand 4.0 การพัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศและการพัฒนาระบบการบริการข้อมูลภูมิสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน เนื่องจากระบบข้อมูล และการบริหารจัดการไปในแนวทางการพัฒนา เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยว และการตรวจสอบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของส่วนราชการระดับ ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ซึ่งภาครัฐ คือ กลุ่มที่พัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีความเจริญก้าวหน้า และดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน วัด ชุมชน เอกชนผู้ประกอบการ และประชาชน การจัดระบบภูมิสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศให้เข้าถึงมือของ นักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้รับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคำนวณ ระยะทางในการท่องเที่ยว และการแนะนำสถานที่ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยว และผู้รับผิดชอบสามารถ ดำเนินงานได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับจิตมิต อังสกุ (2555) กล่าวว่า การพัฒนาตัวแทนอัจฉริยะ เพื่อการท่องเที่ยวไทยนี้ บริษัทที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือตัวแทนการท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ได้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นประจำ สามารถนำระบบต้นแบบสำหรับการวางแผนการ ท่องเที่ยวส่วนบุคคลที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับ เอกชัย กกแก้ว และคณะ (2559) กล่าวว่า ปัจจุบันการให้บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและจากมนุษย์สร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ยังไม่มีการจัดเก็บและแสดงผลอย่างเป็นระบบ ทั้งเชิงเนื้อหา และเชิงตำแหน่งที่ตั้ง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงความเป็นมาหรืออัตลักษณ์และวิถีชีวิต ที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานข้อมูลระบบ สารสนเทศภูมิศาสตร์ (Web-based GIS) เพื่อจัดเก็บและแสดงผลเนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึก ความประทับใจ และตำแหน่งที่ตั้งท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตแสดงผลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์บนเว็บ แอปพลิเคชันผ่านระบบอินเทอร์เน็ต มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องเล่าหรืออัตลักษณ์ และวิถีชีวิต ชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยว และสะท้อนความรู้สึกประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่นั้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการกลับมาเยือนและส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ผู้ที่สนใจ ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว แบบบูรณาการอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์ ดำเนินการศึกษาเพื่อ เป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพแหล่งการท่องเที่ยวในชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์อย่าง ยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้นคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน

แบบบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำองค์ความรู้จากชุมชนมาพัฒนา คือ การพัฒนาจากสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนงบประมาณของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และดึงอัตลักษณ์ของชุมชนออกมาเพื่อเป็นแรงจูงใจ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าของฝากที่ระลึก เป็นต้น สอดคล้องกับ สุจินต์ นิมนงค์ (2545) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัดในเขตการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัดด้านการจัดบริเวณวัด เสนาสนะและบวรวัตถุ สาธารณะสงเคราะห์ อยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง การส่งเสริมการศึกษาการอบรมเผยแผ่ศาสนาธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง และพระสังฆาธิการมีความต้องการได้รับการถวายความรู้ เรื่องการบริหารจัดการ ทรัพยากรวัด หมวดบริหารศาสตร์ ในระดับมาก หมวดพฤติกรรมศาสตร์และความรู้ทั่วไปในระดับ ปานกลาง สำหรับวิธีการถวายความรู้ต้องการศึกษาดูงานวัดพัฒนาตัวอย่าง และการอภิปรายโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรการถวายความรู้ ใน 3 หมวด ที่ต้องการ คือ หมวดความรู้ทั่วไป ได้แก่ 1) กฎหมาย ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวกับการบริหารศาสนกิจในวัด 2) การจัดศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน และสังคม หมวดบริหารศาสตร์ ได้แก่ 2.1) การบริหารงานบุคคลในวัด 2.2) เทคนิคการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน และ 3) การส่งเสริมการศึกษา หมวดพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ 3.1) ภาวะผู้นำ 3.2) การเผยแผ่ศาสนาธรรม และ 3.3) การพัฒนาทักษะการแสดงธรรม

4. การพัฒนาเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ จากการศึกษาพบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นประชาชนอาศัยอยู่ตามในสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเครือข่ายการอยู่ในระดับมาก ในการแลกเปลี่ยนการจัดกิจกรรม หรือการมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างองค์กรสมาชิกเครือข่ายนั้น จำเป็นต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีการทำงานเป็นทีมและมีทีมงานที่ดี เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยผ่านการติดต่อกัน โดยตรงระหว่าง บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในเครือข่าย ล้วนมีความปรารถนาที่พัฒนา ส่งเสริม ให้วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ การสนับสนุน ทั้งทางกายทางใจ เพื่อสร้างความเจริญด้านการท่องเที่ยวของแต่ละอำเภอ สถานภาพปัจจุบันของอุดรดิตถ์ยังไม่ขึ้นชื่อในระดับประเทศในด้านการท่องเที่ยว ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก จากการให้สัมภาษณ์ของผู้อำนวยการการท่องเที่ยวพิษณุโลก สุโขทัย อุดรดิตถ์ กล่าวว่า อุดรดิตถ์เป็นเมืองผ่านที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยแวะมาท่องเที่ยวเท่าไร เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีไม่มาก หรือไม่ค่อยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ถ้าอยากจะพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชนนั้นช่วยกัน พัฒนาการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนเสียก่อน แล้วจึงยกระดับเครือข่ายขยายไปสู่เครือข่ายระดับ

อำเภอ ระดับจังหวัด และประเทศ เป็นลำดับต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นฤนันท์ สุริยมนิ และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษา Best Practices เครือข่ายเข้มแข็ง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนาสังคม พบว่า ความร่วมมือขององค์กรสมาชิก/สมาชิกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ เครือข่ายเหล่านี้สามารถดำเนินงานมาได้อย่างต่อเนื่อง การมีคณะกรรมการที่เต็มใจเข้ามาทำงาน องค์กรสมาชิกมีความผูกพันกัน ทำงานด้วยใจ มีความเอื้ออาทร เป็นการทำงานแบบเพื่อนไม่ใช่การบังคับบัญชา และสิ่งสำคัญที่ทำให้เครือข่ายเข้มแข็งได้ คือ 1) การมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) การมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน 4) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) การมีทีมงานที่ดี นอกจากนี้ยังพบว่า จุดแข็งหรือจุดเด่นของการทำงานเครือข่าย คือ การที่สมาชิก ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนในกิจกรรมด้วยความพร้อมเพรียงกัน รองลงมาเป็นเรื่องของการทำงานเป็นทีมและการประสานที่ดีของคณะกรรมการ ประธานและคณะกรรมการต้องมีความ ตั้งใจจริง เสียสละและมีความคล่องตัว บุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ และการทำงานต้องมีความโปร่งใส

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์ต้องอาศัยระยะเวลาเพื่อพัฒนาทั้งกิจกรรม การมีส่วนร่วม เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน การมีทีมงานที่ดี จึงสามารถพัฒนาทั้งเครือข่ายและแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละวัด อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่พักโรงแรม ร้านอาหาร การบริการด้านอื่นอีก เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ทัดเทียมกับจังหวัดอื่นซึ่งเขาขึ้นชื่อทางด้านนี้อยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1) ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดโครงการอบรมพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่เป็นแบบแผนของชุมชน สามารถต่อยอดงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

1.2) ภาครัฐ สำนักงานจังหวัด ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาครบวงจร สอดคล้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรม “นวัตวิถี” ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาในแต่ละท้องถิ่น

1.3) ภาครัฐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีการวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการวางแผนงานด้านการตลาดแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้รับทราบ และขยายผลสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวในระดับประเทศ และระดับโลกได้

2. ข้อเสนอแนะในระดับวัดและชุมชน

2.1) วัด ควรมีการจัดทำแผนงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรมีการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานทุกด้าน เช่น การประชาสัมพันธ์ การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกลไกระบบบริหารจัดการที่ดี

2.2) ชุมชน/ประชาชน ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน และกำหนดหน้าที่ของประชาชนในชุมชนเพื่อให้รับทราบแนวทางการปฏิบัติตน และขับเคลื่อนงานพัฒนาท่องเที่ยวในชุมชนได้

2.3) ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ควรมีการดึงกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็กในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพราะผลิตภัณฑ์ด้านการบริการ และสินค้าของฝากของที่ระลึกจะแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้งกลุ่มผู้ประกอบการเอกชนคือกลุ่มผู้มีรายได้ขนาดใหญ่ ที่สามารถร่วมพัฒนาและขับเคลื่อนการขยายกิจการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างแพร่หลายสู่ระดับประเทศและระดับโลก

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งจะสามารถยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เติบโตได้และมีความยั่งยืน

3.2) ควรมีการวิจัยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ที่เชื่อมโยงกับสินค้าการเกษตรร้านจำหน่ายของที่ระลึกโอท็อป (OTOP) สินค้าท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในจังหวัดอุดรธานี

3.3) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแบบการประชาสัมพันธ์เชิงรุก รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

กมล รัตนวิระกุล. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน*. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2562

จาก <http://www.thma.or.th/index.php?lay=show&ac=article&id=538822343>.

กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรinya แสงลิ้มสุวรรณ. (2553). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารนักบริหาร*, 32(4), 139-146.

จิตมณฑิ์ อังสกุล. (2555). *การออกแบบและการพัฒนาตัวแทนอัตลักษณ์เพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย*. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- ณรงค์ พลธีรภัฏ. (2556). ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร*. 36(2) (เมษายน-มิถุนายน 2556), 238.
- นฤนันท์ สุริยมณี และคณะ. (2548). *Best Practices เครือข่ายเข้มแข็งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในงานพัฒนาสังคม*. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภาณุ ศิริรักษ์ และคณะ. (2562). เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2562 จาก <http://raweewan-it.myreadyweb.com/article/category-134051.html>.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุดรธานี. (2562). *การท่องเที่ยวในจังหวัดอุดรธานี*. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2562 จาก https://uttaradit.mots.go.th/more_news.php?cid=47.
- สุจินต์ นิ่มอนงค์. (2545). *การบริหารจัดการทรัพยากรวัดของพระสังฆาธิการระดับวัดในเขตการศึกษา 1*. ใน รายงานการวิจัย. นครปฐม : กลุ่มวิจัยและพัฒนา สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 1.
- เอกชัย กกแก้ว, จุฑาพร เกษร, อติศร รัชนิพนธ์, แสงดาว วงศ์สาย และนพชัย วงศ์สาย. (2559). *เว็บ แอปพลิเคชันเพื่อบูรณาการข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์*. ใน รายงานการประชุมวิชาการเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศแห่งชาติประจำปี 2559 ; 3-5 กุมภาพันธ์ 2559 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพมหานคร.